

ПРОЈЕКТ ТЕЗАУРУС ЗА ОБЛАСТ УПРАВЕ

1. Научноистраживачки пројект „Тезаурус за област управе за период од 1945—83“ прихватио је Институт за правне и друштвене науке Правног факултета Универзитета у Београду у септембру 1984. године. Предмет пројекта је обрада постојеће грађе из области управе, посебно из области домаћег и страног управног права и обухвата прикупљање, обраду и класификацију научних и стручних чланака и монографија, позитивно-правних прописа и судске праксе за одговарајући период. Циљ научноистраживачког рада на пројекту је уобличавање „тезауруса“, као специјализованог облика предметног регистра, структурираног по принципу кључних речи (key-word system) и његово адаптирање на компјутерски оријентисан информациони систем за обраду научних и библиографских података.

2. Пројектом руководи предметни наставник Управног права (др С. Лилић), а обраду прикупљене грађе обавља магистар управно-правних наука (мр С. Ивошевић). Посебно треба истаћи да су у селекцији, односно прикупљању грађе, учествовали и студенти последипломских студија управно-правног смера, као и студенти треће године студија који су слушали наставу из предмета Правна информатика. Практика сарадње са студентима — будућим стручњацима из области правне информатике — дала је изузетно добре резултате у односу на сам пројект. Ангажовање и сарадња са студентима посебно је истакнута и у годишњем извештају управе Факултета.

3. Рад на пројекту одвијао се у две веће фазе.

Прва фаза је реализована у току 1985. и 1986. године. Ова фаза је обухватила прикупљање и селективну класификацију грађе и пренос прикупљене грађе на картице (у три примерка) као привремене носиоце. Прикупљени подаци су сортирани и формирану су следећи радни тезауруси:

(а) Реални (предметни) регистар према „key-word“ модалитету (систему тзв. кључних речи) утврђеном у Пројекту — обухвата око 12—15.000 јединица;

(б) Персонални (ауторски) регистар по абecedном модусу — обухвата око 12—15.000 јединица;

(в) Посебни регистар прописа по територијалном модусу (Федерација, шест република и две покрајине) — обухвата око 5—6.000 картица;

(г) Посебан предметни и ауторски микрокаталог за област прекршаја — обухвата око 500 картица;

(д) Посебне комплетне библиографије радова појединих аутора — професора Николе Стјепановића, Иве Крбека и Славољуба Поповића.

Друга фаза Пројекта одвија се у току 1987. и 1988. године. Ова фаза обухвата адаптирање прикупљене грађе на компјутерски оријентисан информациони систем за обраду научних и библиографских података. За потребе уноса података са постојећих носилаца у рачунар креиран је и имплементиран посебан програм оријентисан на библиографске елементе са специјализованом апликацијом за тезаурус по систему кључне речи за област управе. У том смислу, према специфичним захтевима Пројекта, конципирана је посебна „мени-маска“, која обухвата следеће елементе:

(а) Ознаку извођача (тј. Института) Пројекта са знаком садржине (тј. Пројекту Тезаурус за област управе...)

(б) Кључну реч, тј. посебну ознаку коју чини укупно шест елемената од којих се прва два односе на аутора и представљају прва слова његовог имена и презимена, а остали означавају редни број дела у оквиру године у којој је објављено. Уколико је дело резултат сарадње више аутора, уносе се, један испод другог, два или више елемента који садрже наведене одредбе. Ознаке које садрже „key-word“ послужиле су за класификацију грађе најпре по

годинама, затим у оквиру године према аутору, а у оквиру радова истог аутора, према редном броју дела. Поред тога, помоћу ових ознака може се направити персонални (ауторски) регистар за појединог аутора према избору (као што је и напоменуто).

(в) Референцијалне ознаке, које обухватају, по правилу, три, а највише седам елемената којима се ближе одређује област која је у делу обрађена и одређују место дела у предметном каталогу. Референцијалне ознаке посебно ће се класификовати и упућивати на ознаку коју садржи „key-word“ конкретног дела — чиме се омогућава стварање реалног (предметног) регистра, класификованог по дефинисаним управним областима.

(г) Податке о аутору, односно ауторима.

(д) Наслов.

(ђ) Библиографске податке.

(е) Резиме.

Програм мени-маске креиран је помоћу „WORDPERFECT“ Word Processing Software — верзија 4.1. уз подршку VISUAL DOS 2.11. Применом овог софтвера, програм за Тезаурус дефинисан је према следећим параметрима:

(1) MACRO Q — $\overline{\text{Ctrl}} + \text{F10} + \text{AltQ}$; (PgLnth:66:60); (Suppress:1); (Spacing set:2); (TopMar:6); (HRt) X4; (C) (c); TEKST; (HRt); (C) (c); (HRt) X3; TEKST; (C) (c) X5; (HRt) X3; (Ctrl + F10).

(2) MACRO W — $\overline{\text{Ctrl}} + \text{F10} + \text{AltW}$; (HRt) X4; (TAB); TEKST; (C) (c) X3; (HRt) X3; (Ctrl + F10).

(3) MACRO E — $\text{Ctrl} + \text{F10} + \text{AltE}$; (HRt) X4; (TAB); TEKST; (C) (c) X3; (HRt) X3; (Ctrl + F10).

(4) MACRO R — $\text{Ctrl} + \text{F10} + \text{AltR}$; (HRt) X4; (TAB); TEKST; (C) (c) X3; (HRt) X3; (Ctrl + F10).

(5) MACRO T — $\text{Ctrl} + \text{F10} + \text{AltT}$; (HRt) X4; (TAB); TEKST; (TAB); (HRt) X9; TEKST; (PgDn) (Ctrl + F10).

Као последња фаза рада на остваривању Пројекта, у току је уношење података из прикупљене грађе на магнетне дискете (стандардна РС димензија — 5 1/4 инча) према утврђеном програму. По извршеном уносу података приступиће се финалној класификацији грађе. Ово ће се обавити према ознакама елемената у „key word“ блоку, помоћу одговарајућег — за ову сврху посебно креираног компјутерског програма, односно претварањем овако прикупљених, сортираних и класификованих података у тврду верзију (тзв. „hard copy“), тј. одштампавањем на папирни медиј.

4. С тим у вези треба посебно истаћи и сарадњу која је остварена са Библиотеком Правног факултета, нарочито у доприношењу ажурирања и комплетирања предметног каталога — на чему је почео интензиван рад. Користећи прикупљене податке од Пројекта (израђене „key-word“ елементе), приступило се осавремењавању и комплетирању предметног каталога за област управе, утврђивањем одговарајућих одредница и/или упутница. Такође је искоришћена грађа да се по истој методологији приступи изради предметног каталога за област правне информатике (која се у протеклих неколико година у свету, па и код нас, нагло развила), с обзиром да постојећи предметни каталог Библиотеке овакве одреднице није имао. Уз то, допуњене су одреднице за област прекршаја. Овај „нуспродукт“ Пројекта, од толиког значаја за ажурирање рада Библиотеке веома је високог стандарда, пре свега, захваљујући и ангажовању стручњака Библиотеке, чиме је омогућен компаративни увид у класификационе методологије најзначајнијих установа ове врсте (Народна библиотека, Универзитетска библиотека, Библиотека Института за друштвене науке, Библиотека СИВ, Уставног суда Србије и др). Чини се да је ова сарадња била не само од непосредне користи Библиотеци, већ и Институту, односно Факултету у целини, посебно што су у изради одредница непосредно учествовали стручњаци из одговарајуће области. Зато сматрамо да би требало иницирати даљу активност по овом принципу. Поред тога, целисходно би било и кадровски и материјално подржати и ојачати Библиотеку, односно

Институт, с обзиром да су то научне, односно научноистраживачке радне јединице Факултета, а друштвена опредељења недвосмислено иду у правцу јачања научноистраживачких потенцијала, а смањивања оптерећујућих административно-техничких и сличних послова. У овом контексту и Пројекат Тезаурус за област управе за период 1945—83, извођен на начин и методологијом како је изнето, очекујемо да ће дати свој пуни допринос овом напору.

др С. Лилић и мр С. Ивошевић